

BOSHLANG'ICH SINFLARDA INTEGRATSIYALASHGAN TA'LIM

Hasanova Umida G'aybulla qizi

Termiz davlat pedagogika instituti

3-kurs talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilariga matematika darsining integratsiyalashgan tarzda o'tishning ahamiyati, integratsiya so'zining mazmuni, dars jarayonidagi integratsiya, yanggi "Milliy o'quv dasturi" asosida nashrdan chiqqan darsliklarda integratsiyaning namoyon bo'lishi, integratsiya haqida turlicha qarashlar haqida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: Integratsiya, ta'lim, matematika, qarashlar, tadqiqot, boshlang'ich, bog'lanish, o'quvchi.

Hozirgi globallashuv jarayonida butun jahonda texnika-texnologiyalar jadal sur'atda rivojlanmoqda, shu bilan birga ta'lim jarayonida ham keskin rivojlanishni ko'rishimiz mumkin. Aynan yurtimizdagi ta'lim sohasidagi ko'plab yangiliklarni e'tirof etsak arziydi. Yurtimizda ta'lim-tarbiya tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar haqiqiy ma'noda bir-ikki yillik yoki qisqa davrda natijaga erishishga qaratilgan ish emas, balki chin ma'noda bir necha yuz yillarga ta'tiydigan o'zgarishlar bo'ldi, desak xato bo'lmaydi.

Ulug' donishmandlardan biri "...kelajak tashvishi bilan yashasang, farzandlaringga yaxshi bilim ber, o'qit" degan ekan.

Hozirgi kunda boshlang'ich maktab ta'limini integratsiya qilish haqida ko'p gapirilmoqda eng eng avvalo integratsiya so'zining o'ziga to'xtalib o'tamiz.

Integratsiya-lotinchada "integra" umumiylikni to'ldirish, yaratish, tiklash, demakdir.

Ta'lim mazmunidagi uyg'unliklarni ta'minlash muammolari ham integratsiyalashning shug'ullanadigan sohasi hisoblanadi. U tushunchalarni umumlashtirishni o'rgatish. Ta'lim va tarbiyada esa bilimlar, tushunchalar, ko'nikmalar, va malakalarni shakllantirishlarni umumlashtirib, qonun yoki qoida ko'rinishida keltirishni amalga oshiradi. Ta'lim-tarbiya jarayonida integrativ yondashuvni amalga oshirish tizim yoki mavjud shakldagi yaxlit ob'ektning ichki va tashqi aloqalari, uni tashkil etish va boshqarish qonuniyatlarini bilgan holda olib borilishi mumkin. Integrativ yondashuv mazmunan tutash, aloqador, mantiqiy bir-birini taqozo etuvchi va bir-biriga singib chuqurlashtiruvchi va kengaytiruvchi o'quv fanlarini integratsiyalash uchun qo'llanilib, yaxlit mantiqiy mukammal bilim,

ishharakat usullari va shaxsiy sifatlarni tarkib toptirishni ko‘zda tutadi. Agar XIX – XX asrlar oralio‘ida jahon pedagogikasida A.Gerd, D.Kaygarodov, A.Pavlov singari olimlar boshlano‘ich maktabni tashkil qilish, unda olamni anglash jonli va jonsiz predmetlar haqida yaxlit tushunchalarni shakllantirish orqali amalga oshirilsa, o‘quvchining biluv faoliyati samarali kechishi haqidagi o‘z qarashlarini bayon qilgan bo‘lsalar, Yan Komenskiy, D.Lokk, M.Pestalotsi, K.Ushinskiy qarashlarida ayni ta‘lim samaradorligiga fanlararo aloqa vositasida erishish mumkinligi asoslandi. Ushbu qarash XX asrning oxirgi o‘n yilliklariga qadar S.Baranova, N.Talizina, M.Lvov, N.Svetlovskaya, E.Koladin kabilar ishlarida ancha takomillashtirildi. Boshlano‘ich ta‘limdagi fanlararo va fanga oid tushunchalar aloqadorligiga tayanib ta‘lim samaradorligiga erishish yo‘llari, usul va vositalar XX asr oxiriga qadar Rossiyalik olimlar N.Drujinina, T.Nazarova, I.Blinova, R.Matyushova tomonidan keng ko‘lamda tadqiq qilindi. XXI asrga kelib, fanlararo aloqa o‘zaro yaqin tushunchalarga asoslanib, yoki aloqador mavzular doirasida ularning mohiyatini o‘quvchiga tushuntirishda ta‘limni tizimli yaxlitlashtirish, uzviylashtirish o‘zaro mujassamlash asosida bilim berish – ta‘lim mazmunini integratsiyalash muammosiga alohida e‘tibor qaratilmoqda.

Bugungi kunda integratsiyalashgan ta‘lim muammosiga boshlano‘ich ta‘limda ham jiddiy diqqat qaratilayotganligining sababini professorlar R.Mavlonova va N.Rahmonqulova “Boshlano‘ich ta‘limning integratsiyalashgan pedagogikasi”(2009), “Boshlano‘ich ta‘lim pedagogikasi, innovatsiya va integratsiyasi” (2013) nomli o‘quv qo‘llanmalarida quyidagicha izohlaydilar: “O‘quv predmetlari orasidagi integratsiya predmetlar tizimini inkor etmaydi, balki predmetlar orasidagi aloqalar va boo‘liqliklarni chuqurlashtirishga qaratilgan yondashuv – differensiya va integratsiya orasidagi munosabatni tushunishga tayanadi. Turli fanlarning element va qismlarini bir butunga birlashtirishga yo‘naltirilgan integratsiya bir predmet bo‘yicha bilimlarni ikkinchisiga ko‘chirish yoki faoliyatning almashinishi emas, balki fanlar integratsiyasi yo‘nalishlarini aks ettiruvchi yangi didaktik ekvivalentlarni yaratish jarayonidir.

Xulosa o‘rnida shuni aytib o‘tishimiz mumkinki, ta‘limda integratsiyani amalga oshirish ham iqtisodiy jihatdan, ham pedagogik, gigiyenik va fiziologik jihatdan muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, o‘quvchining vaqti va kuchi tejaladi, zo‘riqishning oldi olinadi. O‘quv-bilish jarayonining samaradorlik darajasi ortadi Robert Karlosning aytishicha, boshlang‘ich maktab faqat o‘qish, yozish va sanashni o‘zgartibgina qolmasdan, bundan ham muhimroq va kattaroq masalani amalga

oshirishi kerak. Chunki har bir bola shakllantirish davrida uning intellektual faolligini rag'batlantirish, tabiiy qobiliyati singari uning keyingi muvaffaqiyatlari uchun juda muhimdir. Integratsiyalangan kurslarni shu yoshdagi bolalarga tushunarli va qiziq bo'lishi uchun bayon qilishning qiyinligini bartaraf etishning yo'llari amaliyotda tekshirilgan eng ma'qul uslublarni ishlab chiqishda hamda o'qituvchilar tayyorlashning maxsus tizimidadir. Darhaqiqat, integratsiyalashgan texnologiyadan foydalanish, psixologik jihatdan ta'lim maqsadlarini amalga oshirishda qulay shart-sharoit vujudga keladi. O'quvchilar zarur va malakalarni, tushunchalar hamda bilimlarni o'quv predmetlari mazunini uyg'unlashtirish natijasida har tomonlama chuqur o'zlashtirish imkoniga ega bo'ladilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori, 27.07.2017 yildagi PQ-3151-son
2. O'zbekiston Respublikasining Qonuni, 24.07.2020 yildagi O'RQ-630-son
3. Mahliyo Khaydarova. (2023). THE CONTENT OF TEACHING SCIENCE OF EDUCATION IN PRIMARY CLASSES. *World Bulletin of Social Sciences*, 27, 45-48.
4. Mahliyo Khaydarova. (2023). IMPROVEMENT OF METHODOLOGICAL FACILITY TO TEACHING PEDagogy. *World Bulletin of Social Sciences*, 27, 49-53.
5. XAYDAROVA MAHLIYO XABIBULLAYEVNA. (2022). THEORETICAL BASES OF PREPARATION OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS FOR TEACHING THE SUBJECT OF EDUCATION. *Conference Zone*, 95–96.
6. XAYDAROVA MAHLIYO XABIBULLAYEVNA. (2022). THE NEED TO TEACH THE SUBJECT OF EDUCATION IN PRIMARY SCHOOL. *Conference Zone*, 97–98.
7. Mukhtarova, L. A. (2021). THE USE OF INNOVATIVE EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN THE FORMATION OF A CULTURE OF ENVIRONMENTAL SAFETY. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 1(10), 792-797.
8. Mukhtarova Lobar Abdimannabovna. (2021). POSSIBILITIES OF AN INTEGRATIVE APPROACH TO THE FORMATION OF A CULTURE OF ENVIRONMENTAL SAFETY. *European Scholar Journal*, 2(11), 43-44.
9. Xaydarova, M. (2023). BO 'LAJAK BOSHLANG 'ICH SINF

O‘QITUVCHILARINI TARBIYA FANINI O‘QITISH FAOLIYATIGA TAYYORLASH MAZMUNI. *Interpretation and researches*, 2(1).

10. Jahonova, X., & Xaydarova, M. (2023). TA'LIMDA STEAM TEXNOLOGIYASI. *Interpretation and researches*, 1(1).

11. Turayev, A. (2023). TIMSS 2023 TADQIQOTIDA RAQAMLI TEST TOPSHIRIQLARINING TURLARI VA JAVOB FORMATLARI. *Interpretation and Researches*, 1(1).

12. Bobomurotov Sirojiddin Mengziyo, . (2023). IMPROVING VARIATIVE CONCEPTS IN TEACHING NATURAL SCIENCES IN PRIMARY EDUCATION. *European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies*, 3(10), 22–30.

13. Sirojiddin Bobomurotov. (2023). MODERN EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN TEACHING NATURAL SCIENCES BASED ON VARIATIVE CONCEPTS TECHNOLOGY. *E Conference Zone*, 39–46.

14. Erkin Babamuratov, Dzhuraeva Ulmashon, & Zhovliev Zhurabek. (2023). METHODS OF IDEOLOGICAL WORK FOR YOUTH WITH IDEOLOGICAL DEPRESSION. *World Bulletin of Social Sciences*, 27, 136-143.

15. Jorabek Jovliev. (2023). EDUCATION OF PRIMARY CLASS STUDENTS IN THE SPIRIT OF NATIONAL AND GENERAL HUMAN VALUESTECHNOLOGY. *Open Access Repository*, 10(10), 51–55.